

Шочмо эл, порылык да чын верч!

Б У Д Ъ Г О Т О В /

25-ше (3725) №,
2025 ий 27 июнь,
кугарня

0+

1933 ий 1 февраль годсек лектеш.

Йошкар-Олаште – Пеледыш пайрем!

📷 Моркышто эртаралтше Пеледыш пайрем годым.

Марий калыкын шкешотан тўвыражым, йылмыжым да йўлажым арален кодаш, самырык тукумым шочмо кундемем йоратыме шўлышеш кушташ маньын, ий еда Пеледыш пайремым рўжге эртарена. Тудлан тўналтышым 1920 ий 27 майыште драматург А.Ф.Конаков пыштен. Пайрем Шернурышто лийын. 2022 ийыште Пеледыш пай-

ремлан официальный статусым пуймо.

Тений ты пайрем Российыште илыше марий-влакым 27-28 июнышто Йошкар-Олаште иквереш чумыра. Тудо Элым аралышын идалыкшылан да Кугу Ачамланде сарыште Сенгымашлан 80 ий теммылан пўлеклалтын. Рўдолан площадкылаштыже вашлийын мутланымаш, мур-

маш-куштымаш, спорт танасымаш, йоча модыш, ярминга, тўрлў фестивал эртаралтыт. Тўн пайрем Марий паркыште лиеш.

Чапле марий пайрем тўрлў национальностян калыкым чак чумыра да тыныслыклан, сўрасен илаш йўным ышта. Лач пырляште келшен илымаш виянгеш.

Людмила ГРИГОРЬЕВА.
Анатолий ТИТОВЫН фотожо.

ПОДПИСКЕ

2025 ийын кокымшо пелйжылан «Ямде лий» газетлан подпискым ышташ вашкыза.

Индекс – П4696. Ак – 501 тенгеат 42 ыр (Марий Элыште).

Рекламе.

27 июнь – Кол кучымо
тўнямбал кече.

Йоратыме сомыл чон ласкалыкым пөлекла

Кол кучымаш пүртүс лонгаште жапым веселан эртарымаш веле огыл. Южо еглан тиде эн йоратыме сомыл. Теве Морко район Изи Корамас ял гыч Тимур Семёноват – колызо радамыште. Тудо, эгырым налын, вўд воктеке кажне кечын кошташ ямде. Омым чаманыде, эрденек тарванен кертеш. Икманаш, ны йўштō, ны шокшо йоратыме сомыллан чаракым огыт ыште.

– Эрдене кол сайыпрак чўнга. Йылым але коллан пукиышаи йорварым ончылгоч ямдылем. Шукыж годым кол кучаи верысе пўялаш коштам. Ачам да йолташем дене Моркысо да Кокласола-

се ерлаш икмыняр гана миенна. Но эн кугу кол садак ике пакча шенгелысе пўяште логалын. Тудо нелытше дене 2 килограмман лийын. Кажне вере тўрлō кол ила. Мутлан, ялысе ик пўяште карака, карп, ротан чўнгат, весыште – шемгол, оланге.

Кучымоколым жаритлена, коштена. Изиракшым мōнгеш вўдыш колтем але пырысем-влак лан пукшем, – оила Тимур.

Оля МАЙКОВА.
Снимкыште: Тимур, Мирослав
шольжо да Эльдар ден Рота
тукым шольжо-влак.
Авторын фотожо.

Российысе увер

«Наука и вдохновение
Антарктиды» конкурсыш
ушно. Келшыше направлений
дене шанче пашам але
документальный фильмым
ямдыле да 30 сентябрь марте
конкурсын электрон почтышкыжо
колто. Тўрыс увер – rgo.ru
сайтыште.

«Мир науки глазами детей»
сўрет конкурс 14 сентябрь марте
шуйна. Келшыше темым ойырен,
сўретым сўретлыман. Конкурсыш
вич ияш гыч ушнаш лиш. Кумда
увер – risunok.festivalnauki.ru
сайтыште.

1-11-ше класслаште
тунемше-влак, Кугу Ачамланде
сарыште Сенгымашлан
пөлеклалтше «История Великой
Победы» всероссийский
конкурсыш ушныза. Йодмашым
22 июль марте колтыза.
Кумданракын –
tuntuk.ru сайтыште.

Марий Элысе увер

Юрино кыдалаш
школышто тунемше Полина
Немцева биологий да химий
дене иктешлыше кугыжаныш
экзаменым 100 баллан кучен.
Тений физике дене экзаменым
кучышо-влак рекордым
шындынт: Марий Эл гыч лу
тунемше шўдō баллым налын.

Йошкар-Оласе Бауман
лицей пеленысе «Лира» йоча
сымыктыш школын «Узоры»
образцовый ансамбльже «Алтын-
Майдан» тўвыра да сотемдарче
проектыш ушнен. Фестиваль
Абхазий Республикысе Сухум
олаште 30 июнь марте шуйна.

У тунемме ийыште Марий
Элысе школлаште
22 агротехнологический
классым почыт. 1 сентябрьыште
тыгай класслашке Курыкмарий
районысо Микрāк да Волжский
районысо Пōтъял школлаште
тунемше-шамыч ушнат.

«Кече» ушен

Мый Кораксола ялыште илем. Кенеж канышым куанен вученам. Каникулын икымше тылзыштыже ялысе клуб пелен «Кече» сводный отряд пашам ыштен. Тудо 18 кече шуйнен. Лу йоча (снимкыште) каныме жапшым моткоч пайдалын эртарен. Пеш чот онгай лийын. Елена Валериановна Григорьева ден Татьяна Ананьевна Кириллова

тўрлō конкурсым, модышым, мутланымашым эртареныт. Пүртүсышкат лектын коштынна. Кажне кечын мыланна шере пөлекым пуэныт. «Марийское лето с Движением Первых» фестивальышке меат кумылын ушненна.

Надежда СЕРГЕЕВА.
Морко район.
Фотом школ архив гыч налме.

Икымше ошкылым ыштат

У технологий илышышке шыне-нак пура. Ушан колонко да түрлө технике сурт кокласе сомылым куштылемдат, уш-акылым пой-дарат. Нуным пайдалын кучылт моштымаш – тиде ик паша. Тыгак кузе ышталтмыжым, тўн паша принципшым палыман. Теве Морко районысо Нурўмбал кыдалаш школышто тунемше йоча-влак робототехнике дене лишкырак палыме лийыт. Тидыже ончыкылык профессиим ойырымаштат пай-дам пуа.

«Образований» национальный проектн «Успех каждого ребёнка» федерал проектше радамыште эртарыме «Создание новых мест дополнительного образования детей» мероприятий школышто робототехнике кружокым почаш амалым ыштен. Тудын кўшеш түрлө оборудованийым налыныт. Школышто кок кружок пашам ышта, тушко 30 йоча коштеш. Икымше да кокимшо класслаште тунемше-влакым А.А.Ильин ту-ныкта, а кумшо да нылымше клас-слам – Л.И.Тимофеева. Занятий

жапыште ўдыр-рвезе-шамыч робототехнике дене палыме лийыт, у шинчымашым налыт да, тудым кучылтын, түрлө механизмым по-гат (снимкыште).

– Нурўмбал школ моло тунык-тыммо тўнеж дене иктўр ошкы-леш. Ме кугу пашам ыштена: у саманын йодмыжым шуктен, йоча-влакым ончыкылык илыш-лан ямдылена. У технологийм кучылт моштыде, илыш дене тўр ошкылаш куштылгыжак огыл, – ойла Александр Альбертович.

Кружокыш поснак эрге-шамыч кошташ йўратат, ўдыр-влакат почеш огыт код. Иван Тимофе-ев, Артём Светлаков, Азат Ха-бибрахманов, Ангелина Ухова да Даша Сергеева поснак чолга улыт. Тунемме ий мучашыште школышто робототехнике таңа-сымаш икымше гана эртарал-тын. Тушто тунемше, тунык-тышо-влак кружокын паша лек-тышыжым ончыктеныт да сен-гымашыштан йывыртеныт.

Катя СЕРГЕЕВА.

Фотом школ архив гыч налме.

Кугу пиал

«Артек» тўнямбал йоча рўде-рыш кажне тунемше миен толне-же, очыни. Тений мыланем пиал шыргыжале. Мыят (снимкыште) Крымом, Шем тенгызым ужым. «Лесной» лагерьыш, кандашымше отрядыш логальым. Отрядышты-на ўдыр-рвезе-шамыч түрлө кун-дем гыч лийыныт, шукинжо – Санкт-Петербург ола гыч. Чыла-нат поро кумылан, ушан, чолга улыт. Ме кажне кечын түрлө ме-роприятийыш ушнымо, мастар-лыкнам ончыктыммо. Экскурсий дене ятыр коштмо. Аю-Даг куры-кыш кўзен, мотор пўртўсым ке-ланен ончымо. Севастополь ола-се эңерўмбалне лийме. Мланде йымалысе Балаклавский тоштер комплексыш, аквариум-тоште-рыш мийыме. Ўдыр-рвезе-влак, ты кундем дене чеверласыме йўр-шын шуын огыл. Шокшо, волгы-до шарнымаш чоным ўмыр мучко ырыкташ тўналеш.

Наталья ТИТОВА.

Морко, Купсола.

Фотом вш архив гыч налме.

Талантан Денис

Денис Шаблийын «Марийские сказки» фильжым мыят ончаш миенам. Моткоч мотор, сюжет онгай. Тылеч ончыч марий йомак улмо нерген пален омыл. Вара Марина акам легенде-влак дене палдарен, Онар, Чоткар, Ирга нерген каласкален. Фильмым кы-зытсе илышлан келыштареныт, садлан тошто легенде деч ойыр-темалтеш. Но шонымашыже ик-так: виян, поро кумылан лияш, шочмо верым йўраташ, аралаш.

Денис Шаблий дене палыме лиймым эн пиалан татлан шот-

лем. Тудо икымше марий рэпер. Тылеч ончыч рэпшым йўршын йўратен омыл. А Денисын муры-жо-влакым эре колыштмо шуэш. Поснак «Коман мелна» мурыжо келша. Шукерте огыл «Куница» муро лектын, тудат чапле. Та-лантан Денислан ончыкыжымат шуко мурым возаш да онгай филь-мым войзаш тыланем!

Полина ТИМОФЕЕВА.

Волжск ола.

Снимкыште: мый, Д.Шаблий да Марина акам.

Фотом вш архив гыч налме.

Чавайн

тукым ылына

Кузе юнкор аляш?

Текстым возыза.

Материалдам ВК лаштыкыш серыш
семын але газетын электрон
почтышкыжо уатме. lii@mail.ru колтыза.
Журналист-влакланат возаш лиеш.

Лүм ден фамилийдам палемдыза.
Могай район да школ гыч
улымдам палдарыза.

Материал пелен фото але
сүрет лиеш гыч, пеш сай.

Возымыдам газетын лаштыкыштыже вучыза.

Мо нерген возаш?

пүртүс

школ илыш

ача-ава

коча-кова

йолташ

янык да вольык

шочмо ял

мероприятий

йöратыме пагыт

лудмо книга

Йомакым, ойлымашым, почеламутым шоныза.

Сүретым сүретлыза.

Марий Эл

Кузе шокта моторын – Марий Эл,
Ах, пуйто тиде юзо-юзо вел.
Ший кече тыште утыр шыргыжеш,
Пүртүс лонгашке тыманмеш үжеш.

Шем чодыра эр-кас гүжлен гүжла,
Манеш: «Те толза тышке унала!»
А кайык муро шергылтеш кузе,
Эсогыл вигак кумылет кўза.

Ах, ерже тыште ший гае яндар,
Пушенте тыште ладыра, одар.
Йүр йүреш, да шонанпыл шочеш,
«Мый эн чот пиалан улам!»

манмем шуэш.

Диана ТОЙБАХТИНА.
У Торъял, Тошто Торъял.

Ушан ой

А шочмо мөнгө – кинде сукур.
Зоя ДУДИНА.

Оласе марий ўдыр

Йошкар-Оласе школлаште
марий ўдыр-рвезе-влак шукын
тунемыт. Марий конкурслаште
чолгалыкыштым чыланжак
огыт ончыкто. Теве Т.В.Иштри-
кова лўмеш «Синяя птица» гим-
назийыште 1-ше «А» классым
тунем пытарыше Ксения Эмано-
ва (снимкыште) сценышке лек-
таш моткоч йöрата.

Ўдыр, гимназийыш кайыме-
же, марий сылнымутлан кумы-
лангын. Школысо воспитатель
Н.А.Желонкина идалык мучко
тўрлö конкурс эртаралтме нер-
ген палдарен да ушнаш таратен.
Ксюшан аважат – ўдыржылан
ўшанле энгертыш: ямдылалташ
эре полша. Эше Морко район
Нуж-Ключ школышто тунемше
тукым изаже Игнат Гаврилов –
сай пример. Рвезе марий поче-
ламутым моткоч сылнын луд-
деш. Конкурслаште чўкыдын
сенгышыш лектеш.

– Ксюша Республикасе йоча
да самырык-влаклан Вален-
тин Колумб лўмеш книгагу-
дын эртарыме «Мый йöратем
родной элемым» конкурсышто
мастарлыкшым терген. Васи-
лий Элмарын «Мый йöратем
родной элемым» почеламут-
шым лудын. Сенгышыш лектын
огыл гынат, кумылжо волен
огыл. Мөңгешла, вес конкурс-
лан эше сайынрак ямдылал-
тын. «Колумб лудмаш» оласе
конкурсышто «Шўм пöлек» по-
челамут дене кокымшо верым

сеңен налын. Ынде регион-влак
кокласе сылнымут фести-
валь-конкурсыш каяш ямды-
лалтеш, – ойла аваже Татьяна
Юрьевна.

Ксюшан ача-аважат Морко
районысо Кораксола ял гыч
улыт. Эсогыл ачажын шочмо
пöртшö Никандр Лекайнын
суртшо олмышто верланен.
Ўдыр тушко чўкыдын коштеш.
Садланат, очыни, марий шўлы-
шан кушкеш. Эше марий му-
рым мура, конференциялашке
ушнен, марий проект дене пал-
дара да сенгышыш лектеш. Шу-
шаш тунемме ийыште марий ан-
самблыш кошташ тўналнеже.

Христина АЛЕКСАНДРОВА.
Фотом еш архив гыч налме.

Изи тулла коеш

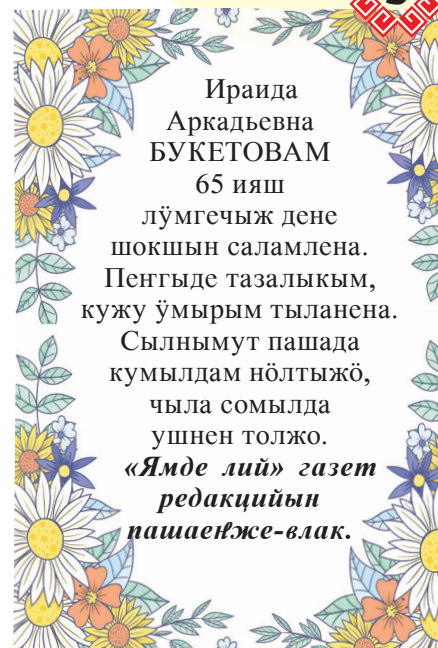
Кенеж – саскам погымо па-
гыт. Пасушто, олыкышто тамле
пушан, чевер снеге кўын. Ужар
шудо коклаште изи тулла vele
коеш. Мыят тудым кыртмена-
к погышым (снимкыште). Ты саска
витамилан моткоч поян: А, В,
С, Е, йод, калий, железо, фосфор,
кальций, каротин, пектин да ятыр
молат. Снеге гыч могай гына там-
ле кчыкышым ышташ ок лий. А
олыкышто, кўрлын налын, вигак
кочмо нимо деч шерге!

Илья КАЗАКОВ.
Кужнер, Руш Шой.
Фотом еш архив гыч налме.

Ираида Аркадьевна Букетова-Алвий (Добролюбова) Морко район Шенгше селаш 1960 ий 30 июньышто почын. Йоча жапше сылне пўртгус коклаште эртен. Ачаже Аркадий Букетов кенжежым снегым але эм шудым погаш коштыктен. Шора энгер воктене кол кучаш туныктен. Морко посёлкыш илаш куснымекышт, марий йылмым туныктышо Елизавета Петровна Семенова возкалаш кумыланден. Калык писатель Юрий Галютин родо-тукым нерген шымлаш таратен. Тыге Ираида Аркадьевна «Помни своих» (2018), «Помни своих, и не только...» (2020), «Вспомним наши корни» (2022) книга-влакым савыктен луктын. Анюта ўдыржō йомакым але историйым во-

заш шўм-чонжым тарватен. 2023 ийыште «Волшебное ожерелье» йомак книга ош тўням ужын. Ойлымаш ден йомак-влакым рушла да марла воза. Икмыняр ойлымашым лудаш темлена.

Ираида
Аркадьевна
БУКЕТОВАМ

65 ияш

лўмгечыж дене
шокшын саламлена.

Пентгыде тазалыкым,
кужу ўмырым тыланена.

Сылнымут пашада
кумылдам нўлтыжō,
чыла сомылда
ушнен толжо.

«Ямде лий» газет
редакцийын
пашаеҥже-влак.

МОТОРЛЫК – ЧОНЫШТО

Лизук ден Лидуш урем гыч мўн-гышкышт вашкат.

– Авай, онай еҥым ужын улына, – Лизук омсадўр гычак ойла.

– Изи айдемым, – почешыже пашымла Лидуш. – Шым-кандаш ийым пуаш лиеш. Тушто пўгыр!

– Те тудым койдарен воштылын улыда?! – аваже пентгыдын йодо.

– Туге шол! – коктын воштылын пелештышт. – Ме гына огыл, моло йоча-влакат. Изи айдемын кумылжо тодылалте.

– Шкендам йырныкын кученда! – аваже шыдешкыш.

– Молан? – ака-шўжар ўрыныт.

– Нимогай еҥым койдарен воштылаш ок лий! Илышыште тўрлō лийын кертеш. Шоналтыза,

ты айдеме олмыш шкендам шындыза. Тендамат тыге воштылыт гын, чонланда кузе чучеш? – умылтара ава.

– Тидын нерген шонен огынал, – шуйдарен пелештыш Лизук.

– Эмганен кушшо айдемын чонжо поро, вес еҥым шижын моштышо. Колыштса, изизем годым тендан ковада ик историйым каласкален, – тўнале ава. – «Ожно Лыстанай лўман ўдыр илен. Шкеже пентгыде, таза лийын. Трукышто аваже черланен колен, почешыже – ачаже. Тулык ўдырым йочапўртыш нангаеныт. Тушечын осал оза дек логалын. Лыстанай кечыгут пашам ыштен. Оза пеш начар пукшен, тошто вургем дене

серлаген. Икана ўдыр чот черланен, коҥга воктек капишым ырыкташ миен. Тиде жапыште озан ўс-кырт осал эргыже Лыстанайым шўкал колтен. Кенеташте йоча камвозын – тупрўдыжō эмганен. Изи ўдыр ўмырешилан пўгыр кодын. Угыч йочапўртыш логалын. Тушто лудаш-возаи тунемын, шуко книгаи лудын. Илен-толын, калык тудым пагалаш тўналын. Чыла вере порын вашилийыныт. Ўдырын пўгыржым иктат шекланен огыл».

Аваштын каласкален пытарымекше, Лизук ден Лидуш ятыр жап шонкален шынчышт. Тылеч вара нуно черле да эмганен кушшо еҥым вес семын аклаш тўналыныт.

Микале ачажым эреак йыгыжтара: – Ачай, кунам мыйым кол кучаш нангаат?

– Тый дечет могай колызо? Вўд воктене шыҥа витара. Эше эҥырвоштыржым кучен от мошто, – ачажын йўкшō шоктыш.

– Ачай, сўрвален йодам, – эргыже ок лыплане.

– Йўра, – ачаже кўныш.

Нуно пырля эҥырвоштырым,

ИЗИ КОЛЫЗО

ведрам ямдылышт. Микале ачажлан йылым погаш полшыш.

Эрден эрак коктын корныш тарванышт. Эгер серыш миен шумек, Микалын ачаже омыж воктене кол кучаш йўнан верым муо.

– Коляиге семын шып шинче, колым эҥыраш тўналына, – эргыжлан каласыш.

Икмыняр жап эртымеке, ачаже олангым лукто. Эҥырыш йылым пижыктыш, эҥырвоштыржым уэш вўдыш кудалтыш. Микалын гына эҥырже тугак шып кия. Изи колызын чонжылан каньысырын чучеш. Ачаж дек лишемын йодо:

– Ачай, ала эҥырвоштырнам ваишталтена?

Нимом пелештыде, ачаже эҥырвоштыржым кучыктыш да умылтарыш:

– Эргым, вучалташ кўлеш, кол трук ок чўнғō, нунат чоя улыт.

Микалын кумылжо вошыш да мане:

– Мыланем тыгай паша ок келше. Ачай, айда мўнғō пўртылына...

Трукышто рвезын эҥырвоштыржо тарваныш, изи кол логале.

– Ачай, мўнғō огына кай! Шеренге! – Микале куанен кычкыраде.

Эҥырыш йылым угыч пижыктыш да вўдыш кудалтыш. Эх, колет чўнгаш тўнале! Шерентгыже мыняре!

Колышт,

Искусственный интеллект, нейросеть. Нине шомак-влакым пытартыш жапыште чўчкыдын колына да тўрлў вере возымым ужына. Школышто тунемше-влакат тудден пайдаланаш тўналыныт. Мутлан, докладым ямдылыме, проектым возымо годым полышкалыше семын кучылтыт. Пытартыш жапыште искусственный интеллект дене кылдаатше конкурс-шамычымаат эртарат.

Пайдаже ятыр

Тунемше тудым кузе пайдалын кучылт кертеш? Ты йодышлан вашмутым Волжск олаште йоча-шамычлан цифровой образованийым пуышо «ИТ-куб» рўдерын педагогшо В.А.Фомина пуа:

– Искусственный интеллект тунемшын о й ы р - т е м ж ы м лончылен, мом вияндаш кўлмым умылен, келыше материал ден заданийым темлен кертеш. Йоча иктаж-могай йодышлан вашмутым писын мунеже гын, искусственный интеллектлан эртерен, уверым вигак верешт кертеш. Искусственный интеллект полшымо дене виртуал лабораторийым але симуляторым ышташ да экспериментым лўдыкшыдымын эртараш лиеш. Тиде химийым, физикым келгын тунемаш шонышо-влаклан поснак пайдале. Южо системе, тунемшын текстшым, йўкандыме увержым, онлайн кумдыкышто шкенжым кузе кучымыжым эскерен, иктешылымашым ыштен, сай ой-канашым

Шке ушетлан ўшане!

темла. Искусственный интеллект тўрлў йылме гыч текстым писын кусараш кўлмў годым кучылташ лиеш. Тыгак йот йылмым тунеммаште полшен кертеш. Проект пашам возымо годым у шонымашым «пўлекла». Искусственный интеллект кечым чын радамлаш, планым, расписанийым ышташ полша. Икманаш, пайдаже шуко. Чын кучылт веле моштыман!

Школлаште информатике урокышто искусственный интеллект дене пайдаланаш туныктат манын колынам, чынак мо? Ты йодышым рашемдаш Морко район Коркатово лицейште директорын сомылжым жаплан шуктышо, информатикым туныктышо А.В.Анисимов дене кылым ыштышым.

– Искусственный интеллект информатике урокышто ынде кок ий кучылтына. Сўретлаш, текстым во-заш полшышо сервисла дене пайдаланена. Йоча-влак тек изинек ылыш дене тўр ошкылыт да у технологий деш пайдам на-лын мошташ тунемым, – ойла Александр Васильевич.

Энгекумат ышта

Искусственный интеллектын уда шўрынжат уло. Ты шотышто Йошкар-Ола гыч психолог, гештальт-терапевт Л.В.Каяткина дене мутланышна.

– Любовь Вячеславовна, искусственный интеллект й о ч а л а н энгекумат ы ш т е н кертеш, туге?

– Искусственный интеллект кеч-могай ушан гынат, айдемым ни-гунам тўрыс огеш алмаште. Тудын кумылжо, шижмашыже уке. Кеч йоча, кеч кугыен искусственный

интеллект гоч тўрлў йодышлан вашмутым кычалаш тўна-леш гын, шке гыч шонымым чарна, вуйдорыкшо начаррак пашам ышта. Искусственный интеллект йонгылыш уверымат пуа. Йоча тудлан ўшана. Шояк уверым возен налын, йўндымў да лўдыкшў ситуацийыш логалын кертеш.

Икшыве-влак искусственный интеллект пайдалын кучылтышт манын, ача-ава, туныктышо-шамыч умылтарышаш, туныктышаш улыт.

– Интернетыште тыге возымым ужым: «Искусственный интеллект йолташ, полшыкалыше семын аклаш гын, тургыжланымаш иземеш», «йоча шкаланже огеш ўшане гын, искусственный интеллект дене пайдаланен, шкаланже ўшаным утыр йомдара».

– Йочан пеленже энерташ йўршў ен уке гын, икшывылан тўрлў неле ситуацийыште ой-канашым йодаш нигў деш. Тыгай годым искусственный интеллект полшен кертеш. Но ача-ава-влак шочшыштым шижын моштышаш, улышышаш улыт. Икшыват кугыен деке энерташ аптыранышаш огыл. Тидлан тудым туныктыман. Йоча йодыш дене лишемеш гын, тудым шўкалман огыл, кертме семын полшыман, чоным почын мутланаш кумыландыман. Вет искусственный интеллект чонжо уке. Айдеме неле годым шыма-тен, поро мутым каласен кертеш.

Йоча шкаланже огеш ўшане гын, искусственный интеллект тыгай шижмашым пуэн ок керт. Тудо йодыш-влаклан вашмутым гына пуа. Тыгодым икшыве шкаланже ўшанаш огеш тунем. А кунам йоча пелен вес ен уло да «ынде тый шке ыштен ончо, а мый пеленет лиям», «тыланет ўшанем», «чыла сай лиеш, мый тыштак улам» манеш, тунам йоча шкаланже утларак ўшанаш тўналеш. Вeskана шкетын лиеш гынат, ўшаным ок йомдаре.

Христина АЛЕКСАНДРОВА мутланен. Фото-влакым еш архивла гыч налме.

Кияр – йöратыме пакчасаска

Йоча-влак, те каныш жапдам кузе эртаредат? Мый авасман полышкалем. Мемнан кугу теплице уло. Тушто кияр ден помидор кушкыт. Нуно сай саскам пуышт манын, вудым шавыман, шукшудым курман, мландым пушкыдемдыман. Мыят керт-мем семын авам воктене шогылтам. Эн ондак авам росотам ышта, вара теплицышке луктын шында. Мый киярым моткоч йöратем (снимкыште). Кияр гыч салатым ыштена, телылан банкышке оптена.

Киярын шочмо верже – Индий. А мемнан деке тудо IX курымышто веле толын. Киярлан памятник-влакымат шогалтенят.

Паша УХОВ.
Йошкар-Ола, 80-ше номеран
«Ужара» йочасад.
Фотом еш архив гыч налме.

Электротулым аныклыза

Викторине

✓ Сурт озавате ойла: «Пли-та да ... уда пошкудо улыт». Мо нерген каласынже? Молан тыге ойла?

✓ Чайлан вудым ырыктыме годым газым кузе аныклаш?

✓ Кужгү пундашан атышөр мо дене пайдале?

✓ Кумыж-совлам мушмо годым вудым кузе аныклаш?

✓ Компьютерым электрокуратым аныклым режимыш шындымек, тудо мом ышта?

Дама ПОПОВАН суретше.
Йошкар-Ола.

Историйым шергалына

29 июнь – Кугу Ачамланде сарыште фашистшамыч вашта-реш кредалше партизан ден подпольщик-влакым шарныме кече.

Авамлан полшем

Мый Пөтъял школышто кокымшо классым тунем пытарышым. Келге шинчымашым налшаш верч тыршем. Мөнгыштö авамланат керт-мем семын полышкалем. Шотшым коктын пакчам кунчышна. Вара авам мыланем ик йыран кешырым үден пуыш. Мый кенжеж мучко тудым ончем: шукшудым сомылем, вудым шавем, пушкыдемдем.

Петя ЦУРКАН.
Волжский район.

«Паша пукша, паша йукта, паша сай илаш туныкта», – маньт калыкыште. Тиде калыкмутым ешыште изинек раш палена. Теве Волжск ола гыч кум ияш Анна Тимофеева (снимкыште) ача-аваже, акаж дене пырля кажне каныш кечылан ялыш вашка. Коважлан полша, ик сомыл деч ок код: я чывым пукша, я вудым шава, я паренгым ура.

Надежда ТИМОФЕЕВАН фотожо.

0+

Марий Эл Республикысе «Марий Эл» увер агентстве» КАУ.
Директор – Е.И.КУЗНЕЦОВ.
Тун редактор – А.Н.ГРИГОРЬЕВА.

Индекс П4696.
Тираж 1550 экз.
Заказ
Формат – А-4-8.

Газетым Кыл, информационный технологий да массовый коммуникаций сферым эскериме шотышто федеральный службын Юл кундем федеральный округысо управленийыштыже регистрироватлыме.
Номер – ПИ № ТУ52-01404,
2023 ий 22 сентябрьыште пуымо.

Учредитель-влак:
Марий Эл Республикысе Тувыра, печать да калык-влакын пашашт шотышто министерстве,
Марий Эл Республикысе «Марий Эл» увер агентстве» КАУ.

Редакций да издатель: Марий Эл Республикысе «Марий Эл» увер агентстве» КАУ,
424006, Йошкар-Ола,
СССР Вооружённый Вийын 70-ше идалыкше урем, 20-шо порт.
Тел. 8(8362) 45-22-82.

Газетым редакцийыште погымо да верстатлыме, «Марий Эл Республикысе Правительствын типографийже» ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме.
Типографийын адресше: 424000, Йошкар-Ола, Комсомольский урем, 112.

Печатьыш пуымо жап – 14-00, фактически – 13-00.

Авторын да редакцийын шонымашышт түрлө лийын кертят. Серыш-алак мөнгеш огыт колталт. Ак – кутырен келшыме почеш.

https://vk.com/yamde_lii
<https://t.me/yamdelii>
yamde_lii@mail.ru
yamdelii@mediamari.ru (автор-влаклан)
Сайтын адресше: ямделий.рф

У конкурс

Ника ден Милана ЛЯМАНКИНАМЫТ – родо-тукумышт дене пырля.
Волжский, Шарача.

Янлык-влакын
умылштым
кычалза.

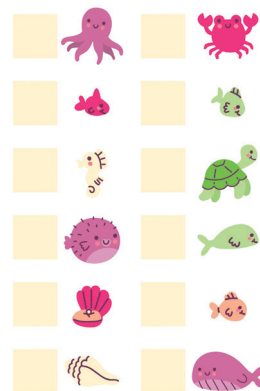
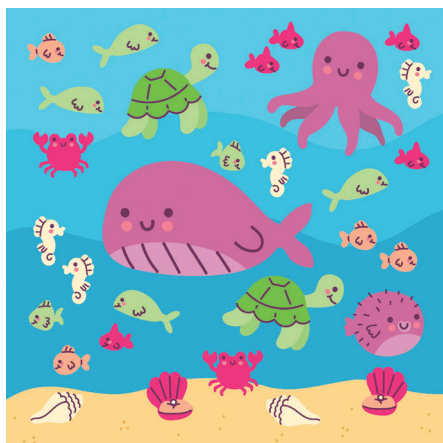
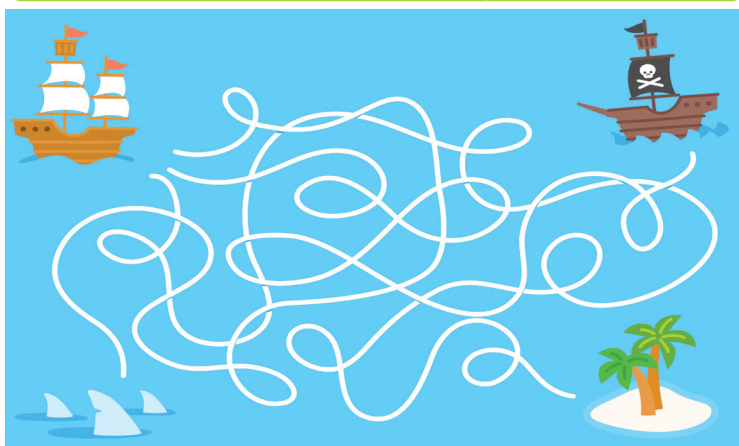
Палыза

Руш литературышто куд серызе Нобелевский премий дене палемдалтын. Тений, 2025 ийыште, кумыныштын – йыргешке лумгече. Коктынжо ик кечыште, 24 майыште, но түрлө ийыште шочыныт. Нунын фамилийыштым палыза. Палемдыме буква-влакым ушен, лум мутым ыштыза.

- М
- П Е Р
- И Й

6-шо классыште тунемше-влак.
Волжский, Сотнур.

Шотлыза

Корабльлан отро марте
миен шуаш полшыза.

Суретым чиялтыза

Янлык-
влакым
келшыше
ужаш дене
ушыза.